

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-29>

Р. Я. Яремко, І. С. Коваль, А. Ю. Михайлецька

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2781-7788> – Р. Я. Яремко

<https://orcid.org/0000-0002-9204-9228> – І. С. Коваль

<https://orcid.org/0009-0005-3942-3902> – А. Ю. Михайлецька

ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОДІАГНОСТИЧНИХ МЕТОДИК ДЛЯ СИЛ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ

Анотація. У статті розглянуто значення психодіагностики в діяльності сил безпеки та оборони як важливого інструмента професійного відбору, оцінювання психоемоційного стану та профілактики нервово-психічної нестійкості. Акцентовано увагу на потребі використання валідних, надійних і стандартизованих методик для об'єктивної оцінки психологічних характеристик військовослужбовців та працівників силових структур. Представлено психодіагностичні інструменти, які широко застосовуються в цій сфері, а саме: Шкала прогресивних матриць Равена, «S-тест», П'ятифакторний опитувальник особистості ТІРІ, Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (БОО-200), опитувальник НПН-А. Показано, що ці методики дають змогу комплексно оцінити рівень інтелекту, психологічну стійкість, адаптаційні можливості та акцентуації характеру, що є критично важливим для ефективної та безпечної служби в умовах підвищеного ризику. Сформульовано висновок про необхідність інтеграції психодіагностики в систему кадрової політики та психологічного супроводу у сфері безпеки й оборони.

Ключові слова: методика, опитувальник, психодіагностика, військовослужбовець, відбір.

R. Ya. Yaremko, I. S. Koval, A. Yu. Mykhailetska

Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine

CHARACTERISTICS OF PSYCHODIAGNOSTIC METHODS FOR SECURITY AND DEFENSE FORCES

Abstract. The article explores the critical role of psychodiagnostics in the professional activities of security and defense forces, highlighting its significance as a fundamental tool for effective personnel selection, continuous psychological assessment, and prevention of neuropsychiatric instability. In the context of increasing demands on the psychological resilience and adaptability of military personnel and law enforcement officers, psychodiagnostics methods serve not only as mechanisms for screening candidates but also as ongoing evaluative instruments that help maintain operational readiness and mental health. Particular attention is given to the necessity of employing valid, reliable, and standardized diagnostic techniques that ensure an objective and scientifically grounded evaluation of individual psychological characteristics. Such tools are essential for identifying potential psychological vulnerabilities, evaluating cognitive performance, and determining the suitability of individuals for service in high-stress and high-risk environments. The article reviews a range of psychodiagnostics instruments that are widely utilized in military and law enforcement settings. These include Raven's Progressive Matrices, which assess abstract reasoning and non-verbal intelligence; the "S-Test", designed to measure stress tolerance and emotional regulation; the Five-Factor Personality Questionnaire TIRI, which provides a comprehensive profile of personality traits; the Multilevel Personality Questionnaire "Adaptivity" (BOO-200), which evaluates adaptive potential and coping strategies; and the NPN-A questionnaire, aimed at identifying neuropsychic tension and character accentuations. The use of these tools allows for an in-depth and multidimensional analysis of key psychological parameters, such as intellectual functioning, emotional stability, adaptability, and personality structure. These factors are critically important for ensuring that personnel can perform effectively under extreme conditions, make sound

decisions in high-pressure situations, and maintain psychological equilibrium over the long term. The findings underscore the importance of integrating psychodiagnostics practices into the broader framework of personnel policy and psychological support systems within the security and defense sectors. A systematic approach to psychodiagnostics not only enhances the effectiveness of recruitment and selection processes but also contributes to the development of targeted interventions, professional development programs, and strategies for psychological resilience and burnout prevention. As such, psychodiagnostics should be regarded as an indispensable element in fostering a mentally robust, competent, and operationally capable workforce in the fields of national security and defense.

Key words: methodology, questionnaire, psychodiagnostics, military serviceman, selection.

Актуальність теми. Одним з ключових напрямів реалізації державної політики у сфері національної безпеки та оборони є ретельна діагностика психічного стану військовослужбовців Збройних Сил України. Це обумовлено тим, що саме ця категорія населення несе значний тягар відповідальності за оборону України, а також захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності кордонів. Таке завдання висуває підвищені вимоги до свідомості, рівня самосвідомості, мотивації та життєвих ціннісних орієнтацій військовослужбовців. Ці аспекти набувають особливої ваги, враховуючи складні виклики та загрози, з якими може зіштовхнутися країна.

У сучасних умовах збройного конфлікту між Росією та Україною та підвищених загроз національній безпеці особливого значення набуває якісний відбір персоналу сил безпеки та оборони. Психологічна стійкість, емоційна рівновага та здатність ефективно працювати в умовах стресу є ключовими факторами успіху працівників Служби безпеки України, Національної гвардії та інших структур [8].

Психодіагностика допомагає виявити індивідуальні психологічні особливості кандидата, оцінити його готовність до виконання завдань в умовах високого ризику, стресу, інформаційного тиску чи бойових дій. Вона дає змогу прогнозувати рівень адаптації особи до військового середовища, її здатність до командної роботи, самостійного прийняття рішень, а також визначати ризики розвитку психологічних порушень.

Крім того, психодіагностика виконує профілактичну роль: вчасне виявлення ознак емоційного виснаження, професійного вигорання або посттравматичних станів дає можливість надати своєчасну психологічну підтримку та зберегти ефективність службового ресурсу.

Отже, психодіагностика є не лише інструментом професійного відбору, але й важливим елементом забезпечення психологічної безпеки як окремого військовослужбовця, так і всієї оборонної структури. Її значимість стрімко зростає в умовах війни.

Мета статті – опис і характеристика основних психодіагностичних методик, що застосовуються

в системі безпеки й оборони. **Завдання:** розглянути значення психодіагностики для сил безпеки та оборони; визначити основні критерії якісної психодіагностики; охарактеризувати основні психодіагностичні методики для сил безпеки та оборони.

Виклад основного матеріалу. У статті ми розглянемо основні методики, які використовуються для психодіагностики сил безпеки та оборони нашої країни. Перед цим розглянемо саме явище психодіагностики і його критерії якості.

Психодіагностика – галузь психології, пов'язана з розробленням та практичним застосуванням методів, за допомогою яких можна визначити ступінь розвитку певних рис особистості, виявити психофізіологічні властивості людини [5].

Найважливішими показниками якості психодіагностичних методик є надійність і валідність. *Надійність* психодіагностичних методик свідчить про повторюваність, стабільність результатів, їхню постійність і стійкість. Вона показує, наскільки точно здійснюються психологічні вимірювання, наскільки можна довіряти отриманим результатам [2]. За визначенням видатного американського тестолога А. Анастасі, «*валідність тесту* – це поняття, яке дає нам зрозуміти, що вимірює тест і наскільки добре він це робить». Валідність свідчить про те, чи придатна ця методика для вимірювання певних якостей, особливостей і наскільки ефективно вона це робить [2].

Стандартизованість психодіагностичної методики передбачає, з одного боку, єдину стандартну процедуру її проведення і оброблення результатів, а з іншого боку, переклад «сирих початкових результатів тесту» у стандартну шкалу тестових балів, у результаті чого можна зіставити результати в різних тестах [2].

Таким чином, психодіагностика у силах безпеки та оборони виконує важливу функцію – забезпечення якісного психологічного відбору кандидатів, контролю їх психоемоційного стану під час служби, а також своєчасного виявлення осіб з ризиками розвитку психічних розладів. Від ефективності психодіагностичних методів залежить не лише безпека всередині підрозділів, але й загальна бойова здатність формувань. Для успіш-

ного застосування психодіагностичних методик обов'язково потрібно дотримуватись базових критеріїв психодіагностики. Для підвищення ефективності заходів психологічного діагностування психологами можуть застосовуватися автоматизовані психодіагностичні комплекси [5].

У переліку психодіагностичних методик, які використовуються під час заходів професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України є такі методики: «Підбір слів», «Візерунки», «Фігури», «Арифметичний рахунок», «Слухомовна пам'ять» (для громадян, які підлягають взяттю на військовий облік призовників); «Розумові здібності», Шкала прогресивних матриць Равена, Експрес-опитувальник «Дезадаптивність» (І. Приходько), Експрес-опитувальник «Коротка шкала стійкості» (BriefResilienceScale), «Карта ризику суїциду» (для громадян, які призиваються на базову військову службу); Шкала прогресивних матриць Равена, Методика «S-тест», Методика дослідження особливостей мислення (МДОМ-2), Експрес-методика визначення професійної мотивації (К. Замфір), Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (А. Маклаков) БОО-165, Опитувальник діагностики стану агресії Басса-Дарки, П'ятифакторний опитувальник особистості ТІРІ (для кандидатів на прийняття на військову службу за контрактом осіб рядового, сержантського та старшинського складу, які не проходили військової служби); Шкала прогресивних матриць Равена, Методика «S-тест», Методика дослідження особливостей мислення (МДОМ-2), Експрес-методика визначення професійної мотивації (К. Замфір), Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (А. Маклаков) БОО-200, Опитувальник діагностики стану агресії Басса-Дарки, П'ятифакторний опитувальник особистості ТІРІ (для кандидатів на прийняття на військову службу за контрактом осіб рядового, сержантського та старшинського складу, які проходили військову службу); Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (А. Маклаков) БОО-200, Методика виявлення комунікативних і організаторських схильностей КОС-2 (В. Синявський, Б. Федоришин), Методика «S-тест», Експрес-методика визначення професійної мотивації (К. Замфір) (для кандидатів на прийняття на військову службу за контрактом осіб офіцерського складу); Експрес-опитувальник «Дезадаптивність» (І. Приходько), Особистісний опитувальник НППН-А (нервово-психічна нестійкість – акцентуація) (для кандидатів на проходження служби у військовому резерві); Методика виявлення комунікативних і організаторських схильностей КОС-2

(В. Синявський, Б. Федоришин), Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (А. Маклаков) БОО-165 (для осіб офіцерського складу за призовом); Особистісний опитувальник НППН-А (нервово-психічна нестійкість – акцентуація) (для кандидатів на участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі національного контингенту і національного персоналу); Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (А. Маклаков) БОО-200 (для військовозобов'язаних за призовом під час мобілізації, на особливий період); Особистісний опитувальник НППН-А (нервово-психічна нестійкість – акцентуація) (для військовозобов'язаних за призовом з числа резервістів в особливий період) [5]. Розглянемо деякі з них.

Шкала прогресивних матриць Равена – тест, призначений для диференціювання випробовуваних за рівнем їхнього інтелектуального розвитку. Автори тесту Джон Равен і Л. Пенроуз. Запропонований у 1936 році [7]. Тест Равена відомий як один з найбільш «чистих» вимірювань фактору загального інтелекту g, виділеного Чарльзом Спірменом. Успішність виконання тесту SPM інтерпретується як показник здатності до навчання на підставі узагальнення власного досвіду і створення схем, що дають змогу обробляти складні події. Цей зручний у застосуванні і простий в інтерпретації тест, який має багаторічну історію, неодноразово підтверджував високі показники валідності і надійності. Незважаючи на зниження розрізняльної здатності у сфері високих значень, що виникло через тенденцію зростання тестових показників (ефект Флінна), SPM залишається в арсеналі багатьох дослідників і практиків. Тест містить 60 завдань, розподілених за п'ятьма серіями. Назва цього тесту «Прогресивні матриці Равена» вказує на те, що завдання тесту впорядковані за ознакою зростання складності їх вирішення. Отже, в кожній з п'яти серій (в серії по 12 завдань) кожна наступна задача серії є складнішою за попередню [7]. Результатом тесту є загальна кількість правильно вирішених завдань. Більш високі показники за цим тестом показують ті, хто швидше, точніше визначає логічні закономірності в побудові упорядкованого ряду, що складається з графічних об'єктів, що мають обмежену кількість ознак [7]. Шкала прогресивних матриць Равена доцільна для використання у психодіагностиці персоналу сил безпеки та оборони, оскільки вона забезпечує об'єктивну оцінку рівня загального інтелекту, логічного мислення і здатності до аналізу інформації без впливу мовних або культурних факторів. Тест вирізняється швидкістю проведення, стандартизованістю та

можливістю масового застосування, що робить його ефективним інструментом для відбору кандидатів та оцінювання когнітивних здібностей особового складу.

Методика «S-тест». Методика використовується для оцінки здатності до оперування просторовими образами і темпу розумових операцій. Її сутність полягає в такому: треба визначити, частиною якої з чотирьох запропонованих повних фігур є кожний зі 150 пропонуваніх фрагментів [1, с. 59]. Обстеження проводиться на реєстраційному бланку, що є одночасно й стимульним бланком. Обробка результатів обстеження здійснюється шляхом підрахунку за допомогою ключів кількості правильно виконаних завдань у методиці. Максимальна кількість правильно виконаних завдань дорівнює 150. Час вирішення завдань обмежено п'ятьма хвилинами і учасникам не повідомляється [1, с. 59]. Таким чином, методика «S-тест» активно застосовується у сфері психодіагностики сил безпеки та оборони, оскільки вона забезпечує можливість оцінки таких характеристик, як рівень психологічної стійкості, самоконтролю, схильність до ризику та емоційна реактивність. Цей тест вирізняється швидким проведенням, чіткою інтерпретацією результатів і є особливо ефективним для визначення кандидатів, здатних демонструвати високу ефективність у стресових та екстремальних умовах, що має ключове значення для бойової та оперативної діяльності.

П'ятифакторний опитувальник особистості ТІРІ. Методика ТІРІ є однією з багатьох, які мають на меті виявити і виміряти глибинні психологічні риси особистості. П'ять фундаментальних вимірів для опису і оцінки особистості – екстраверсія, дружелюбність, добросовісність, емоційна стабільність та відкритість новому досвіду – розуміються як універсальні, надкультуральні та наддемографічні, найбільш загальні характеристики, що дають змогу отримати повні та всебічні характеристики особистості [3, с. 61]. *Екстраверсія – інтроверсія* визначає схильність до соціальної взаємодії, енергійність, активність, а також переживання позитивних емоцій. Високий рівень екстраверсії свідчить про активність, оптимізм, товариськість і балакучість, схильність до гри, пошук активності, низький – про сором'язливість, песимістичність, віддання переваги бути самотнім, уникнення соціальних активностей [3, с. 63]. *Дружелюбність* стосується вираженості у людини чутливості та зацікавленості щодо інших, альтруїстичних, дружніх та емпатійних якостей на противагу відсутності довіри та прагнення співпраці, нездатності до співчуття і схильності до конкурент-

ного ставлення. Високий рівень дружелюбності свідчить про готовність до співчуття, лагідність, скромність та прихильність до інших і готовність допомогти, низький – про егоцентризм, конкурентність, сухість та жорсткість у стосунках з іншими людьми [3, с. 63]. *Добросовісність* стосується мотивації та наполегливості у ставленні людини до цілей та дій. Високий рівень свідчить про відповідальність, розсудливість та надійність, водночас трудоголізм, схильність підтримувати порядок і перфекціонізм. Низький рівень добросовісності трактується як недостатню конкретизацію життєвих цілей та мотивацію досягнень, водночас схильність до гедонізму, імпульсивності у прийнятті рішень, а також спонтанності у діях [3, с. 63]. *Емоційна стабільність – нейротизм* стосується здатності до емоційної адаптації, долаття стресу, врівноваженості та саморегуляції у разі переживання негативних емоцій, зокрема страху, гніву, провини, незадоволення, розгубленості. Високий рівень емоційної стабільності свідчить про здатність контролювати і долати стрес, не відчуваючи напруги, дратівливості чи страху, низький – про високий нейротизм, меншу здатність емоційної саморегуляції, схильність до занепокоєння, сором'язливості та розгубленості у присутності інших, переживання страху й напруги [3, с. 63]. *Відкритість* новому досвіду стосується пізнавальної цікавості та толерантності до нового, схильності до пошуку, водночас позитивної оцінки нового життєвого досвіду. Висока відкритість досвіду свідчить про наявність жвавого інтересу до всього, креативність, розвиненість уяви, нетрадиційність, водночас незалежність суджень. Низька відкритість до досвіду означає консервативність, віддання переваги традиційним цінностям, прагматичність інтересів та недовіру до нового [3, с. 64].

П'ятифакторний опитувальник особистості ТІРІ (ТІРІ) є важливим інструментом у психодіагностиці для сил безпеки та оборони, адже він швидко оцінює ключові риси особистості за моделлю «Великої п'ятірки»: екстраверсію, дружелюбність, добросовісність, емоційну стабільність та відкритість до нового. Ці риси важливі для прогнозування поведінки в колективі, адаптації до службових вимог та здатності ефективно працювати в умовах ризику й напруження. Опитувальник короткий, простий у використанні та зручний для первинного психологічного скринінгу.

Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (А. Маклаков) БОО-200. Опитувальник призначений для вивчення адаптаційних можливостей кандидатів на основі оцінювання деяких соціально-психологічних і

психологічних характеристик особистості, що відображають інтегральні особливості психічного і соціального розвитку [3, с. 25]. Опитувальник складається з тверджень, що стосуються самопочуття респондента, його поведінки, характеру, інтересів і відносин у родині. Методика має декілька шкал. *Шкала достовірності* призначена для оцінки щирості відповідей військовослужбовців на питання БОО «Адаптивність-200» (і тим самим надійності отриманих даних). *Шкала поведінкової регуляції* призначена для вивчення рівня нервово-психічної стійкості військовослужбовця і його толерантності до несприятливих дій професійної діяльності. *Шкала комунікативного потенціалу* призначена для вивчення комунікативних можливостей військовослужбовця і вміння побудувати міжособистісні відносини у колективі. *Шкала моральної нормативності* призначена для вивчення здатності військовослужбовця дотримуватись моральних норм поведінки, уміння підкорятися груповим і корпоративним вимогам. *Шкала військово-професійної спрямованості* призначена для вивчення рівня професійної мотивації і спрямованості обстежуваного на продовження професійної діяльності. *Шкала схильності до девіантних форм поведінки* спрямована на виявлення ознак аддиктивної і делінквентної поведінки. *Шкала суїцидального ризику* призначена для виявлення осіб, схильних до здійснення суїцидальних дій [3, с. 36]. Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (А. Маклаков) БОО-200 використовується в психодіагностиці для сил безпеки та оборони, оскільки він комплексно оцінює рівень адаптаційного потенціалу особистості. Це включає психологічну, поведінкову та емоційну готовність працювати в умовах підвищеного стресу. Методика допомагає виявити слабкі місця в адаптаційних механізмах, що важливо для запобігання професійній дезадаптації, психічним травмам та зниженню бойової ефективності. БОО-200 ефективна як під час відбору, так і для регулярного психологічного моніторингу.

Особистісний опитувальник НПН-А (нервово-психічна нестійкість – акцентуація). Опитувальник розроблений К. Поляковим та А. Глушко і призначений для діагностування нервово-психічної нестійкості і деяких акцентуацій характеру. Опитувальник містить 276 тверджень і має шкали достовірності, нервово-психічної нестійкості, істерії, психастенії, психопатії, параної, шизофренії [4, с. 92]. *Шкала нервово-психічної нестійкості* свідчить про низький рівень поведінкової регуляції, порушення міжособистісних відносин, недостатню соціальну зрілість, порушення про-

фесійної діяльності, порушення дисциплінарних і моральних норм поведінки, відсутність адекватної самооцінки і реального сприйняття реальності, низькі адаптаційні можливості. Високі показники за шкалою НПН свідчать про наявність у респондента ознак нервово-психічної нестійкості, характер якої уточняється під час інтерпретації профілю особистості [4, с. 105]. *Шкала істерії* дає змогу виявити осіб, для яких характерними є позерство, егоцентризм, самозакоханість, демонстративність і театральність поведінки, бажання бути в центрі уваги, прагнення здаватися в очах оточуючих значною особистістю, жага визнання і оригінальності, схильність до перебільшень, поверхневе ставлення до поставлених завдань, недбале їх виконання, нездорова й неадекватна реакція на суспільний осуд, невизнання «заслуг», а також діяльність і поведінку, орієнтованих на зовнішній ефект [4, с. 106]. *Шкала психастенії* характеризується високою тривожністю, недовірливістю, нерішучістю, невпевненістю в собі, особливо в умовах динамічної обстановки, дефіциту часу та інформації; підвищеною ранимістю і відчуттям неповноцінності, нескінченним аналізом своїх дій, схильністю до сумнівів, заниженою самооцінкою і незадоволеністю собою; вимогливістю у виконанні формальностей, делікатністю і тактовністю, боязкістю, зниженою активністю; складністю в ухваленні рішень, уникненням відповідальних задач [4, с. 106]. *Шкала психопатії* за високих показників свідчить про підвищені збудливість, агресивність, невживчивість, експлозивність, упертість і наполегливість; схильність до бурхливих реакцій протесту і прямолінійної критики; низький рівень самоконтролю, владність, високе відчуття суперництва, прагнення будь-якою ціною відстояти, виправдати свої вчинки і переконання; непередбачуваність емоцій і вчинків [4, с. 106]. *Шкала параної* дає змогу визначити схильність до виникнення «видатних ідей» і боротьби за справедливість; глибоке теоретизування, прямолінійність у судженнях, гордовитість і самовпевненість; уміння залучити, організувати людей до реалізації своїх ідей; вузькість і однобічність інтересів, недовіру і підозрілість, завзятість у відстоюванні переконань, конфліктність у разі невизнання заслуг [4, с. 106]. *Шкала шизофренії* характеризує схильність до теоретичних конструкцій і несподіваних висновків, які часто не збігаються з висновками і думками оточуючих, оригінальність і споглядальність; емоційну холодність, поверхневе співпереживання, нерозуміння товаришів, безцеремонність і жорсткість або, навпаки, підвищену ранимість і чутливість; прагнення до занурення у власний світ, відчуженість,

замкнутість, безплідну мрійливість, наростаючі труднощі у спілкуванні [4, с. 106].

Зазначимо, що ізольованій інтерпретації може піддаватися тільки шкала НПН, решта шкал – єдине ціле, а не сукупність незалежних шкал. Підвищення за однією із шкал говорить про найбільшу наявність ознак цієї шкали в загальній характеристиці нервово-психічної нестійкості особистості [4, с. 107].

Особистісний опитувальник НПН-А (Нервово-психічна нестійкість – Акцентуація) ефективно використовується у психодіагностиці представників сил безпеки та оборони. Він допомагає оцінити рівень емоційної стійкості, виявити акцентуації характеру і визначити схильність до нервово-психічних нестійкостей особистості у ситуаціях високого навантаження. Ця інформація є надзвичайно важливою для запобігання можливим кризовим реакціям, неадекватній поведінці чи проблемам з дисципліною. Методика слугує корисним інструментом як для відбору кандидатів, так і для оцінки психічного стану вже працюючого особового складу.

Висновки. Психодіагностика в системі органів безпеки та оборони відіграє ключову роль у процесах професійного відбору, профілактичних заходах щодо психоемоційних розладів і забезпеченні належного функціонування особового складу. Використання надійних, валідних і стандартизованих методик дає змогу не лише об'єктивно оцінювати психологічний стан кандидатів або військовослужбовців, але й здійснювати прогнозування їхньої поведінки в умовах високого стресу, значної відповідальності та ризику. Методики, розглянуті у статті, демонструють високу ефективність завдяки охопленню широкого спектра когнітивних та особистісних характеристик. Їх застосування в комплексі дає змогу отримати всебічне уявлення про інтелектуальні здібності, рівень адаптивності, емоційну стійкість, індивідуальні особливості характеру та можливі психологічні ризики. Таким чином, система і науково обґрунтована психодіагностика виступає важливою передумовою забезпечення ефективної діяльності сил безпеки та оборони в актуальних реаліях.

Список літератури:

1. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості: навчально-методичний посібник / А. Неурова, О. Капінус, Т. Грицевич. Львів: НАСВ, 2016. 181 с.
2. Загальне уявлення про надійність, валідність і стандартизацію психодіагностичних тестів. *StudFiles*. URL: <https://studfile.net/preview/7231890/page:40> (дата звернення: 14.05.2025).

3. Кокун О., Мороз В., Лозінська Н., Пішко І. Збірник психодіагностичних методик для професійно-психологічного відбору кандидатів на військову службу за контрактом у Збройних Силах України: методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Освіта України», ФОП Маслаков Руслан Олексійович, 2021. 74 с.

4. Кокун О., Пішко І., Лозінська Н., Павлік В. Оцінка соціально-психологічної придатності військовослужбовців сержантського та старшинського складу: методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2013. 113 с.

5. Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту: Наказ Міністерства оборони України від 12 вересня 2022 року № 272: станом на 11 квітня 2025 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1088-22#Text> (дата звернення: 14.05.2025).

6. Психодіагностика – Психологічний центр «Я Є Help». *Психологічний центр «Я Є Help»*. URL: <https://www.ya-e.com/services/psychodiagnostyka> (дата звернення: 14.05.2025).

7. Учасники проєктів Вікімедіа. Прогресивні матриці Равена – Вікіпедія. *Bikinedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Прогресивні_матриці_Равена (дата звернення: 14.05.2025).

8. Koval I., Yaremko R., Hurtovenko N., Sirko R., Stelmakh O., Slobodanyk V., Kulyk Y., Hoian I. Juniors' extreme risky behavior in the context of the structure of self-efficacy in competitive activity. *Journal of Physical Education and Sport*. 2024. Vol. 24 (issue 10), Art 257. P. 1331–1341. DOI: 10.7752/jpes.2024.10257.

References:

1. Diagnostyka indywidualno-psykholohichnykh vlastyvostei osobystosti [Diagnosis of individual psychological characteristics of a person]: navchalno-metodychnyi posibnyk / A. Neurova, O. Kapinus, T. Hrytsevych. Lviv: NASV, 2016. 181 s. [in Ukrainian].
2. Zahalne uiavlennia pro nadiinist, validnist i standartyzatsiiu psykhhodiahnostychnykh testiv [General understanding of the reliability, validity and standardization of psychodiagnostic tests]. *StudFiles*. Retrieved from: <https://studfile.net/preview/7231890/page:40> (data zvernennia: 14.05.2025) [in Ukrainian].
3. Kokun O., Moroz V., Lozinska N., Pishko I. (2021). Zbirnyk psykhhodiahnostychnykh metodyk dlia profesiino-psykholohichnoho vidboru kandydativ na viiskovu sluzhbu za kontraktom u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Collection of psychodiagnostic methods for professional and psychological selection of candidates for military service under contract in the Armed Forces of Ukraine]: metod. posib. K.: Vydavnychiy dim "Osvita Ukrainy", FOP Maslakov Ruslan Oleksiiovych. 74 s. [in Ukrainian].
4. Kokun O., Pishko I., Lozinska N., Pavlik V. (2013). Otsinka sotsialnopsykholohichnoi prydatnosti viiskovosluzhbovtiv serzhantskoho ta starshynskoho

skladu [Assessment of the socio-psychological suitability of sergeants and non-commissioned officers]: metodychnyi posibnyk. K.: NDTs HP ZSU. 113 s. [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii profesiino-psykholohichnoho vidboru u Zbroinykh Sylakh Ukrainy ta Derzhavni spetsialnii sluzhbi transportu [On approval of the Instructions on the organization of professional and psychological selection in the Armed Forces of Ukraine and the State Special Transport Service]: Nakaz M-va obrony Ukrainy vid 12.09.2022 № 272: stanom na 11 kvit. 2025 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1088-22#Text> (data zvernennia: 14.05.2025) [in Ukrainian].

6. Psykhodiagnostyka – Psykholohichniy tsentr “Ya Ye Help” [Psychodiagnostics – Psychological

Center “I Am Help”]. Psykholohichniy tsentr “Ya Ye Help”. Retrieved from: <https://www.ya-e.com/services/psyhodiagnostyka> (data zvernennia: 14.05.2025) [in Ukrainian].

7. Uchasnyky proektiv Wikimedia [Wikimedia project participant]. Prohresyvni matrytsi Ravena – Vikipediia. Vikipediia. Retrieved from: https://uk.wikipedia.org/wiki/Прогресивні_матриці_Равена (data zvernennia: 14.05.2025) [in Ukrainian].

8. Koval, I., Yaremko, R., Hurtovenko, N., Sirko, R., Stelmakh, O., Slobodanyk, V., Kulyk, Y., Hoian, I. (2024). Juniors' extreme risky behavior in the context of the structure of self-efficacy in competitive activity. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol. 24 (issue 10), Art 257, pp. 1331–1341. DOI: 10.7752/jpes.2024.10257.

© Р. Я. Яремко, І. С. Коваль, А. Ю. Михайлецька, 2025

Оглядова стаття

Надійшла до редакції 21.03.2025

Прийнято до публікації 04.06.2025